

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет
Кафедра пропедевтики терапевтичної стоматології

«УЗГОДЖЕНО»

Гарантом освітньо-професійної
програми «Стоматологія»

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Головою вченої ради
міжнародного факультету

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КЛІНІЧНЕ НАВЧАННЯ (НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА) 3-Й КУРС

М.1 КЛІНІЧНЕ НАВЧАННЯ (НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА) **З ТЕРАПЕВТИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ**

3-й, 4-й рік навчання
(назва навчальної дисципліни)

підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти
(назва рівня вищої освіти)

галузі знань 22 «Охорона здоров'я»

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності 221 «Стоматологія»

(код і найменування спеціальності)

освітньо-професійна програма «Стоматологія»

Полтава – 2025

Робоча програма навчальної дисципліни **«Клінічне навчання (навчальна практика) 3-й курс»** для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 221 «Стоматологія» підготовлена та складена на підставі освітньо-професійної програми «Стоматологія», робочого навчального плану, Положення про робочу програму навчальної дисципліни та Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному медичному університеті та інші.

Розробники: завідувач кафедри пропедевтики терапевтичної стоматології, д.мед.н., професор І.М. Ткаченко, завуч кафедри пропедевтики терапевтичної стоматології к.мед.н., доцент І.Я. Марченко.

Робоча програма схвалена на засіданні кафедри пропедевтики терапевтичної стоматології

Вступ

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Предметом вивчення навчальної дисципліни «**Клінічне навчання (навчальна практика) 3-й курс М.1 Клінічне навчання (навчальна практика) з терапевтичної стоматології**» є практичні навички для виконання стоматологічних маніпуляцій, що охоплюють весь спектр діагностичної, лікувально-профілактичної роботи лікаря терапевта-стоматолога, які базуються на питаннях етіології, патогенезу, клінічних проявах захворювання зубів і тканин пародонта та методів їх лікування, а також загальнодержавних та індивідуальних профілактичних заходах щодо запобігання таким найпоширенішим захворюванням, як карієс та його ускладнення.

Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни (міждисциплінарні зв'язки). Проходження навчальної практики (клінічного навчання) з терапевтичної стоматології для студентів 3-го та 4-го курсу стоматологічного факультету ґрунтується на попередньо отриманих студентами знаннях з анатомії людини, гістології, цитології та ембріології, патологічної анатомії, біологічної хімії, мікробіології, вірусології та імунології, клінічної фармакології, патоморфології, патофізіології, внутрішньої медицини, дерматології, венерології, соціальної медицини, пропедевтики терапевтичної стоматології та терапевтичної стоматології (Модуль 1) та інтегрується з цими дисциплінами.

У свою чергу, практика формує засади подальшого вивчення студентом дисциплін професійної підготовки – терапевтичної стоматології, стоматології дитячого віку, хірургічної та ортопедичної стоматології, що передбачає інтеграцію з ними "по вертикалі" та формування умінь застосовувати знання в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою навчальної практики (клінічного навчання) з терапевтичної стоматології є перевірка, закріплення та використання отриманих здобувачами освіти знань для набуття практичних навичок по виконанню стоматологічних маніпуляцій, загальних та спеціальних компетентностей відповідно до Стандарту вищої освіти України другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 – «Охорона здоров'я», спеціальності 221 – «Стоматологія».

1.2. Основними завданнями проходження навчальної практики з терапевтичної стоматології є:

- отримати знання і навички, необхідні для сприяння сталому розвитку й способу життя, прав людини, гендерної рівності, пропаганди культури миру й ненасильства, громадянства світу й усвідомлення цінності культурного різноманіття і внеску культури в сталий розвиток;
- навчитися використовувати принципи профілактики стоматологічних захворювань та визначати фактори ризику основних стоматологічних захворювань та їх ускладнень.
- проводити заходи щодо профілактики основних стоматологічних захворювань та здійснювати епідеміологічний аналіз стоматологічної захворюваності населення, виявляючи групи ризику, території ризику, фактори

ризик. Визначати тактику обстеження та первинної профілактики здорових осіб. Демонструвати та володіти практичними навичками з профілактики стоматологічних захворювань.

- використовуючи стандартну технологію, на підставі нормативних документів вести медичну документацію щодо пацієнта та контингенту населення (амбулаторну карту стоматологічного пацієнта, щоденник обліку виконаної роботи).

- визначати зміст організації роботи терапевтичного стоматологічного відділення поліклініки, дотримуватися лікувально-охоронного та санітарно-гігієнічного режиму, демонструвати знання щодо методів стерилізації стоматологічного інструментарію та порядку догляду за ним.

- проводити обстеження стоматологічного хворого, застосовувати на практиці провідні синдроми і симптоми у терапевтичній стоматології, обґрунтувати і формулювати попередній діагноз; вміти аналізувати результати обстеження та проводити диференціальну діагностику, формулювати остаточний діагноз основних захворювань, визначати характер та принципи лікування пацієнтів в клініці терапевтичної стоматології, складати план лікування хворого на карієс, його ускладнення та некаріозні ураження в залежності від форми, перебігу захворювання, віку та загального стану пацієнта, виявляти різні клінічні варіанти та ускладнення найбільш поширених стоматологічних захворювань, проводити їх первинну та вторинну профілактику.

- оволодіти методами знеболення при лікуванні одонтопатології, препарування каріозних порожнин за Блемом, роботи стоматологічним інструментарієм і ендодонтичними інструментами, методиками роботи з пломбувальними матеріалами хімічного, світлового твердіння, для тимчасових пломб і кореневих каналів.

- оволодіти методами діагностики та надання невідкладної допомоги на стоматологічному прийомі у лікаря стоматолога-терапевта.

- проводити оцінку стану гігієни порожнини рота за гігієнічними індексами та ефективності проведення її. Надавати рекомендації по гігієні порожнини рота з урахуванням індивідуальних особливостей пацієнта з одонтопатологією.

- ознайомитися із веденням обліково-звітної документації лікаря стоматолога-терапевта, виписувати рецепти і знати вимоги до умов зберігання медикаментозних препаратів, пояснювати механізм впливу під час їх застосування.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами «Стандарту вищої освіти України» **навчальна практика (клінічне навчання) з терапевтичної стоматології** забезпечує набуття студентами **компетентностей**:

- *інтегральна*: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Стоматологія» у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень і/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

– загальні:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК5. Здатність спілкуватися англійською мовою. Здатність використовувати міжнародні греко-латинські терміни, скорочення і кліше у фаховому усному й писемному мовленні.

ЗК6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК8. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК9. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК10. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК11. Здатність працювати в команді.

ЗК12. Прагнення до збереження довкілля.

ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК14. Здатність реалізувати свої права й обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні.

ЗК15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку й ведення здорового способу життя.

ЗК16. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких проявів не доброчесності.

– спеціальні:

СК1. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.

СК2. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.

СК3. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.

СК4. Спроможність планувати та проводити заходи із профілактики захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.

СК5. Спроможність до проектування процесу надання медичної допомоги: визначати підходи, план, види та принципи лікування захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.

СК6. Спроможність визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.

СК7. Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області з супутніми соматичними захворюваннями.

СК8. Спроможність виконувати медичні та стоматологічні маніпуляції.

СК9. Спроможність проводити лікування основних захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.

СК12. Спроможність до організації та проведення скринінгового обстеження в стоматології.

СК13. Спроможність оцінювати вплив довкілля на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне).

СК14. Спроможність ведення нормативної медичної документації.

СК15. Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації.

СК16. Спроможність до організації і проведення реабілітаційних заходів та догляду у пацієнтів із захворюваннями органів ротової порожнини та ЩЛО.

СК17. Спроможність до правового забезпечення власної професійної діяльності.

Програмні результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна.

Клінічне навчання (навчальна практика) 3-й курс, як навчальна дисципліна, закладає фундамент для формування в подальшому інтегративних кінцевих програмних результатів навчання, таких як:

1. Виділяти й ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми, за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати вірогідний нозологічний або синдромний попередній клінічний діагноз стоматологічного захворювання (за списком 2.1.Терапевтична стоматологія (А, Б) додатку 1 освітньо-професійної програми «Стоматологія»).

<https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr-opp-stom/files/E1iweCIMoYLZdaPDZUrOsZxIKLoMOBaiA1xhwVo4.pdf>

2. Збирати інформацію про загальний стан пацієнта, оцінювати психомоторний і фізичний розвиток пацієнта, стан органів щелепно-лицевої ділянки, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу.

3. Призначати й аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, рентгенологічні, функціональні та/або інструментальні) за списком 5 додатку 1 освітньо-професійної програми «Стоматологія», пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини і щелепно-лицевої області для проведення диференційної діагностики захворювань.

4. Визначати остаточний клінічний діагноз дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та логічного аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики під контролем лікаря-керівника в умовах закладу охорони здоров'я (за списком 2.1.Терапевтична стоматологія (А, Б) додатку 1 освітньо-професійної програми «Стоматологія»).

5. Встановлювати діагноз невідкладних станів за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, у лікувальній установі), в умовах надзвичайної ситуації, воєнного стану,

нестачі інформації та обмеженого часу (за списком 4 додатку 1 освітньо-професійної програми «Стоматологія»).

6. Планувати та втілювати заходи профілактики стоматологічних захворювань серед населення для запобігання розповсюдження стоматологічних захворювань.

7. Аналізувати епідеміологічний стан та проводити заходи масової та індивідуальної, загальної і локальної медикаментозної та немедикаментозної профілактики стоматологічних захворювань.

8. Визначати підхід, план, вид і принцип лікування стоматологічного захворювання (за списком 2.1.Терапевтична стоматологія (А, Б) додатку 1 освітньо-професійної програми «Стоматологія») шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

9. Визначати характер режиму праці, відпочинку та необхідної дієти при лікуванні стоматологічних захворювань на підставі попереднього або остаточного клінічного діагнозу шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

10. Визначати тактику ведення стоматологічного пацієнта при соматичній патології (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

11. Проводити лікування основних стоматологічних захворювань за існуючими алгоритмами та стандартними схемами під контролем лікаря-керівника в умовах закладу охорони здоров'я (за списком 2.1. Терапевтична стоматологія (А, Б) додатку 1 освітньо-професійної програми «Стоматологія»).

13. Визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, використовуючи рекомендовані алгоритми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу (за списком 4).

14. Аналізувати й оцінювати державну, соціальну та медичну інформацію з використанням стандартних підходів і комп'ютерних інформаційних технологій.

15. Оцінювати вплив довкілля на стан здоров'я населення в умовах медичного закладу за стандартними методиками.

16. Формувати цілі й визначати структуру особистої діяльності на підставі результату аналізу певних суспільних та особистих потреб.

18. Усвідомлювати й керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, підвищувати загальноосвітній культурний рівень.

19. Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

20. Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

21. Виконувати медичні маніпуляції на підставі попереднього та/або остаточного клінічного діагнозу для різних верств населення та в різних умовах (за списком 6).

22. Виконувати медичні стоматологічні маніпуляції на підставі попереднього та/або остаточного клінічного діагнозу для різних верств населення та в різних умовах (за списком 7 (маніпуляції за номерами

2,6,7,17,18,19,20,22,26,32,33,35,42,43,46,47,48,50,52,56,68) додатку 1 освітньо-професійної програми «Стоматологія»).

23. Виконувати маніпуляції надання екстреної медичної допомоги, використовуючи стандартні схеми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану (за списком 4) в умовах обмеженого часу (за списком 6).

24. Розробляти заходи щодо організації, інтеграції надання стоматологічної допомоги населенню та проводити маркетинг медичних, в тому числі стоматологічних послуг в умовах функціонування закладу охорони здоров'я, його підрозділу, в конкурентному середовищі.

По завершенню вивчення дисципліни **«Клінічне навчання (навчальна практика) 3-й курс»**, здобувачі вищої освіти повинні **знати**:

- клінічні особливості анатомо-гістологічної будови зубів, пародонта, слизової оболонки та органів порожнини рота;
- класифікації хвороб зубів (карієсу та його ускладнень, некаріозних уражень твердих тканин зуба);
- основні методи обстеження стоматологічних хворих;
- клінічні ознаки одонтологічних захворювань;
- основні клінічні та біохімічні показники норми біологічних рідин організму людини;
- принципи проведення диференційної діагностики одонтологічних захворювань;
- принципи та етапи лікування стоматологічних хворих;
- види, рівні та заходи профілактики хвороб зубів.
- основні ознаки невідкладних станів на стоматологічному прийомі та за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, у лікувальній установі);
- тактику, алгоритми надання екстреної медичної допомоги на стоматологічному прийомі та за будь-яких обставин в умовах обмеженого часу;

вміти:

- проводити обстеження стоматологічного хворого;
- аналізувати зміни в будові твердих тканин зуба, пульпи, періодонту, пародонта, слизової оболонки порожнини рота, що пов'язані з віком та патологічними станами;
- обґрунтовувати і формулювати попередній діагноз;
- проводити диференціальну діагностику;
- аналізувати результати обстеження стоматологічного хворого;
- визначати клінічний діагноз основних захворювань зубів каріозного та не каріозного походження та його ускладнень;
- виявити та ідентифікувати прояви соматичних, інфекційних захворювань в порожнині рота;
- визначити характер та принципи лікування пацієнтів у клініці терапевтичної стоматології;
- виявити різні клінічні варіанти та ускладнення найбільш поширених одонтологічних захворювань;
- проводити первинну та вторинну профілактику найбільш поширених захворювань у клініці терапевтичної стоматології.

- визначити необхідний режим праці та дієти при лікуванні стоматологічних захворювань у клініці терапевтичної стоматології;
- визначити діагноз невідкладного стану;
- визначити тактику та надання екстреної медичної допомоги;
- організувати проведення лікувально-евакуаційних заходів.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «**Клінічне навчання (навчальна практика) 3-й курс**» складається з окремих модулів з різних стоматологічних напрямків.

Модуль 1 - це «Клінічне навчання (навчальна практика) з терапевтичної стоматології». На кафедрі пропедевтики терапевтичної стоматології на 3-му та 4-му роках навчання здобувачі освіти вивчають перші 4 змістові модулі:

Змістовний модуль 1. Професійна гігієна порожнини рота: методи індикації мікробної біоплівки та видалення зубних відкладень;

Змістовний модуль 2. Діагностика та лікування карієсу та некаріозних уражень зубів;

Змістовний модуль 3. Діагностика та лікування пульпиту;

Змістовний модуль 4. Діагностика та лікування верхівкового періодонтиту.

Кількість кредитів / годин – 6 кредитів / 180 год, із них:

Лекції (год.) – немає;

Практичні заняття (год.) – 96 год;

Самостійна робота (год). – 84 год.

Дисципліна – нормативна.

Зміст змістовних модулів і тем	Кількість годин			
	Усього	Лекції	Практ. заняття	СРС
1	2	3	4	5
Модуль 1. Клінічне навчання (навчальна практика) з терапевтичної стоматології				
Змістовний модуль 1. Професійна гігієна порожнини рота: методи індикації мікробної біоплівки та видалення зубних відкладень.				
Тема 1. Організація роботи стоматологічного кабінету терапевтичного профілю. Типове оснащення та інструментарій. Гігієнічні вимоги та нормативи. Правила асептики та антисептики в стоматології. Лікарський нагляд та контроль за стерилізацією. Техніка безпеки під час роботи в стоматологічному кабінеті.	3		2	1
Тема 2. Обліково-звітна документація лікаря-стоматолога терапевта. Профілактика невідкладних станів в клініці терапевтичної стоматології (запаморочення, втрата свідомості, гіпертонічний криз, кропивниця, анафілактичний шок). Визначення провідних симптомів та надання невідкладної допомоги. Оцінка стану хворого.	3		2	1,5
Тема 3. Інтерпретація результатів основних методів обстеження пацієнта з одонтопатологією.	3		2	1

Тема 4. Інтерпретація результатів додаткових методів обстеження пацієнта з одонтопатологією. Робота з діагностичною апаратурою терапевтичного стоматологічного кабінету.	3		2	1,5
Тема 5 . Променеві методи діагностики одонтопатології.	3		2	1
Тема 6. Засоби та методи індикації зубної біоплівки. Оцінка гігієнічного індексу.	3		2	1
Тема 7. Проведення професійної гігієни порожнини рота. Ручний скейлінг: інструменти та методика застосування. Засоби для хімічного видалення зубних відкладень. Пасти та інструменти для поліровки поверхонь зубів. Використання препаратів, що містять фтор для профілактики карієсу.	3		2	1,5
Тема 8. Проведення професійної гігієни порожнини рота. Апаратні методи видалення зубних відкладень. Повітряно-абразивні системи (Air-flow), пневматичні та ультразвукові скейлери: показання, методика роботи.	3		2	1
Тема 9. Клінічна конференція «Засоби та методи професійної гігієни порожнини рота» **	6		2	4
Змістовний модуль 2. Діагностика та лікування карієсу та некаріозних уражень зубів.				
Тема 10. Обстеження пацієнта та діагностика карієсу зубів. 1-й етап менеджменту карієсу: оцінка факторів ризику карієсу та захисту від карієсу Американської стоматологічної асоціації (ADA), CAMBRA та Cariogram.	3		2	1
Тема 11. 2-й етап менеджменту карієсу: виявлення та оцінка ступеня тяжкості карієсу та його активності. Обстеження пацієнта та діагностика початкового (ACDAS 1, 2) карієсу зубів.	3		2	1
Тема 12. 2-й етап менеджменту карієсу: виявлення та оцінка ступеня тяжкості карієсу та його активності. Обстеження пацієнта та діагностика середнього (ACDAS 3, 4) карієсу зубів. <i>Курація пацієнта з активними формами карієсу з заповненням розширеної медичної карти стоматологічного хворого*.</i>	5		2	3
Тема 13. 2-й етап менеджменту карієсу: виявлення та оцінка ступеня тяжкості карієсу та його активності. Обстеження пацієнта та діагностика глибокого (ACDAS 5, 6) карієсу зубів. <i>Курація пацієнта з неактивними формами карієсу з заповненням розширеної медичної карти стоматологічного хворого*.</i>	5		2	3
Тема 14. 3-й етап менеджменту карієсу: визначення найбільш оптимального плану лікування каріозного ураження, враховуючи стан пацієнта та зуба. Оцінка складності лікування карієсу. Складання індивідуального плану лікування: на рівні пацієнта та зуба.	3		2	1,5
Тема 15. 4-й етап менеджменту карієсу: розробка схеми профілактики і контролю та лікування пацієнта з початковим карієсом (ACDAS 1, 2). Схема неінвазивного лікування кавітованих і некавітованих каріозних уражень коронок та коренів зуба.	3		2	1,5
Тема 16. Розробка схеми профілактики і контролю та лікування пацієнта з середнім карієсом: послідовність етапів та особливості виконання. Підходи до видалення каріозних тканин. Клінічний алгоритм застосування пломбувальних матеріалів для прямої реставрації зубів.	3		2	1
Тема 17. Розробка схеми профілактики і контролю та лікування пацієнта з глибоким карієсом: послідовність етапів та особливості виконання. Одноетапний та двоетапний методи лікування активного глибокого карієсу. Лікувальні прокладки: групи, властивості, механізм дії, показання до використання.	3		2	1,5

Тема 18. Обстеження пацієнта та діагностика некаріозних уражень, які виникли в період фолікулярного розвитку зуба.	3		2	1
Тема 19. Обстеження пацієнта та діагностика некаріозних уражень, які виникли після прорізування зуба. Зміни кольору зубів (дисколорити) та методи їх усунення. <i>Курація пацієнта з некаріозними ураженнями зубів з заповненням розширеної медичної карти стоматологічного хворого*</i> .	5		2	3
Тема 20. Лікування пацієнтів з некаріозними ураженнями зубів: етапи, обґрунтування вибору пломбувальних матеріалів. Сучасні десенситайзери для лікування гіперестезії твердих тканин зубів: групи, властивості.	3		2	1,5
Тема 21. Клінічна конференція (розбір клінічних кейсів) «Сучасні тренди діагностики і лікування каріозних та некаріозних уражень зубів» **	6		2	4
Змістовний модуль 3. Діагностика та лікування пульпіту				
Тема 22. Обстеження пацієнта та діагностика зворотних форм пульпіту (гострий травматичний пульпіт, гіперемія пульпи, обмежений пульпіт). <i>Курація пацієнта зі зворотними формами пульпіту з заповненням розширеної медичної карти стоматологічного хворого*</i> .	5		2	3
Тема 23. Лікування пацієнта з пульпітом методом збереження життєдіяльності пульпи: послідовність та особливості проведення етапів, помилки та можливі ускладнення. Лікувальні пасти: групи, властивості, особливості застосування.	3		2	1,5
Тема 24. Лікування пацієнта з пульпітом методом вітальної ампутації: послідовність та особливості проведення етапів, помилки та можливі ускладнення.	3		2	1
Тема 25. Обстеження пацієнта та діагностика симптоматичних незворотних форм пульпіту (гострого дифузного та гнійного пульпіту).	3		2	1
Тема 26. Лікування пацієнта з пульпітом методом вітальної екстирпації: послідовність та особливості проведення етапів, помилки та можливі ускладнення.	3		2	1
Тема 27. Обстеження хворого та діагностика хронічного фіброзного та гіпертрофічного пульпіту.	3		2	1
Тема 28. Обстеження хворого та діагностика хронічного гангренозного та конкрементозного пульпіту. <i>Курація пацієнта з незворотними формами пульпіту з заповненням розширеної медичної карти стоматологічного хворого*</i> .	5		2	3
Тема 29. Обстеження хворого та діагностика загострення хронічних форм пульпіту	3		2	1
Тема 30. Лікування пацієнта з пульпітом методом девітальної екстирпації: послідовність та особливості проведення етапів, помилки та можливі ускладнення.	3		2	1
Тема 31. Лікування пацієнта з пульпітом методом девітальної ампутації та комбінованим методом: послідовність та особливості проведення етапів, помилки та можливі ускладнення. Ефективність методів.	3		2	1,5
Тема 32. Клінічна конференція (розбір клінічних кейсів) «Помилки та ускладнення при діагностиці і лікуванні пульпіту» **	6		2	4
Змістовний модуль 4. Діагностика та лікування періодонтиту.				
Тема 33. Обстеження пацієнта та діагностика гострих форм верхівкового періодонтиту інфекційного та походження. <i>Курація пацієнта з гострими формами верхівкового періодонтиту з заповненням розширеної медичної карти стоматологічного хворого*</i> .	5		2	3

Тема 34. Обстеження пацієнта та діагностика гострих форм верхівкового періодонтиту неінфекційного походження.	3		2	1
Тема 35. Обстеження пацієнта та діагностика асимптоматичних (хронічних) форм верхівкового періодонтиту. <i>Курація пацієнта з хронічними формами верхівкового періодонтиту з заповненням розширеної медичної карти стоматологічного хворого</i> *.	5		2	3
Тема 36. Променева діагностика верхівкового періодонтиту.	3		2	1,5
Тема 37. Обстеження пацієнта та діагностика загострення хронічних форм верхівкового періодонтиту, періодонтиту, ускладненого періоститом.	3		2	1,5
Тема 38. Лікування пацієнтів з гострими формами інфекційного періодонтиту.	3		2	1
Тема 39. Сучасні методи хемо-механічної обробки кореневих каналів при ендодонтичному лікуванні з використанням ротаційних інструментів.	3		2	1,5
Тема 40. Лікування пацієнтів з гострими формами неінфекційного періодонтиту.	3		2	1
Тема 41. Лікування періодонтиту в скорочені терміни.	3		2	1
Тема 42. Лікування пацієнтів з деструктивними формами періодонтиту. Методи впливу на заапикальне вогнище інфекції та стимуляції остеогенезу.	3		2	1,5
Тема 43. Сучасні методи obturaції кореневих каналів при ендодонтичному лікуванні.	3		2	1,5
Тема 44. Аналіз помилок і ускладнень при ендодонтичному лікуванні та способи їх попередження та усунення.	3		2	1,5
Тема 45. Використання фізіотерапевтичних методів при лікуванні одонтопатології.	3		2	1,5
Тема 46. Відновлення коронок зубів після ендодонтичного лікування.	3		2	1
Тема 47. Клінічна конференція (розбір клінічних кейсів) «Сучасні тренди ендодонтичного лікування різних форм верхівкового періодонтиту» **.	6		2	4
Тема 48. Підсумковий модульний контроль 1 «Захист навчальної практики»	5		2	3
Усього годин за 1-4 змістові модулі	180		96	84

* **Примітка:** курсивом виділені завдання по курації пацієнтів зі стоматологічними захворюваннями для написання розширених медичних карт стоматологічного хворого. Для їх оформлення виділяються додаткові 2 год самостійної роботи.

****Примітка:** теми, за які обов'язково має бути отримана позитивна оцінка.

4. Теми лекцій – не передбачено навчальним планом.

5. Теми семінарських занять – не передбачено навчальним планом.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кіл-сть годин
Модуль 1. Клінічне навчання (навчальна практика) з терапевтичної стоматології		
Змістовний модуль 1. Професійна гігієна порожнини рота: методи індикації мікробної біоплівки та видалення зубних відкладень.		
1.	Організація роботи стоматологічного кабінету терапевтичного профілю. Типове оснащення та інструментарій. Гігієнічні вимоги та нормативи. Правила асептики та антисептики в стоматології. Лікарський нагляд та контроль за стерилізацією. Техніка	2

	безпеки під час роботи в стоматологічному кабінеті.	
2.	Обліково-звітна документація лікаря-стоматолога терапевта. Профілактика невідкладних станів в клініці терапевтичної стоматології (запаморочення, втрата свідомості, гіпертонічний криз, кропивниця, анафілактичний шок). Визначення провідних симптомів та надання невідкладної допомоги. Оцінка стану хворого.	2
3.	Інтерпретація результатів основних методів обстеження пацієнта з одонтопатологією.	2
4.	Інтерпретація результатів додаткових методів обстеження пацієнта з одонтопатологією. Робота з діагностичною апаратурою терапевтичного стоматологічного кабінету.	2
5.	Променеві методи діагностики одонтопатології.	2
6.	Засоби та методи індикації зубної біоплівки. Оцінка гігієнічного індексу.	2
7.	Проведення професійної гігієни порожнини рота. Ручний скейлінг: інструменти та методика застосування. Засоби для хімічного видалення зубних відкладень. Паста та інструменти для поліровки поверхонь зубів. Використання препаратів, що містять фтор для профілактики карієсу.	2
8.	Проведення професійної гігієни порожнини рота. Апаратні методи видалення зубних відкладень. Повітряно-абразивні системи (Air-flow), пневматичні та ультразвукові скейлери: показання, методика роботи.	2
9.	Клінічна конференція «Засоби та методи професійної гігієни порожнини рота» **	2
Змістовний модуль 2. Діагностика та лікування карієсу та некаріозних уражень зубів.		
10.	Обстеження пацієнта та діагностика карієсу зубів. 1-й етап менеджменту карієсу: оцінка факторів ризику карієсу та захисту від карієсу Американської стоматологічної асоціації (ADA), CAMBRA та Cariogram.	2
11.	2-й етап менеджменту карієсу: виявлення та оцінка ступеня тяжкості карієсу та його активності. Обстеження пацієнта та діагностика початкового (ACDAS 1, 2) карієсу зубів.	2
12.	2-й етап менеджменту карієсу: виявлення та оцінка ступеня тяжкості карієсу та його активності. Обстеження пацієнта та діагностика середнього (ACDAS 3, 4) карієсу зубів. <i>Курація пацієнта з активними формами карієсу з заповненням розширеної медичної карти стоматологічного хворого*.</i>	2
13.	2-й етап менеджменту карієсу: виявлення та оцінка ступеня тяжкості карієсу та його активності. Обстеження пацієнта та діагностика глибокого (ACDAS 5, 6) карієсу зубів. <i>Курація пацієнта з неактивними формами карієсу з заповненням розширеної медичної карти стоматологічного хворого*.</i>	2
14.	3-й етап менеджменту карієсу: визначення найбільш оптимального плану лікування каріозного ураження, враховуючи стан пацієнта та зуба. Оцінка складності лікування карієсу. Складання індивідуального плану лікування: на рівні пацієнта та зуба.	2
15.	4-й етап менеджменту карієсу: розробка схеми профілактики і контролю та лікування пацієнта з початковим карієсом (ACDAS 1, 2). Схема неінвазивного лікування кавітованих і некавітованих каріозних уражень коронок та коренів зуба.	2
16.	Розробка схеми профілактики і контролю та лікування пацієнта з середнім карієсом: послідовність етапів та особливості виконання. Підходи до видалення каріозних тканин. Клінічний алгоритм застосування пломбувальних матеріалів для прямої реставрації зубів. <i>Курація пацієнта з неактивними формами карієсу з заповненням розширеної медичної карти стоматологічного хворого*.</i>	2
17.	Розробка схеми профілактики і контролю та лікування пацієнта з глибоким карієсом: послідовність етапів та особливості виконання. Одноетапний та двоетапний методи лікування активного глибокого карієсу. Лікувальні прокладки: групи, властивості, механізм дії, показання до використання.	2
18.	Обстеження пацієнта та діагностика некаріозних уражень, які виникли в період фолікулярного розвитку зуба.	2
19.	Обстеження пацієнта та діагностика некаріозних уражень, які виникли після прорізування зуба. Зміни кольору зубів (дисколорити) та методи їх усунення. <i>Курація пацієнта з некаріозними ураженнями зубів з заповненням розширеної медичної карти стоматологічного хворого*.</i>	2
20.	Лікування пацієнтів з некаріозними ураженнями зубів: етапи, обґрунтування вибору	2

	пломбувальних матеріалів. Сучасні десенситайзери для лікування гіперестезії твердих тканин зубів: групи, властивості.	
21.	Клінічна конференція (розбір клінічних кейсів) «Сучасні тренди діагностики і лікування каріозних та некаріозних уражень зубів» **	2
Змістовний модуль 3. Діагностика та лікування пульпиту		
22.	Обстеження пацієнта та діагностика зворотних форм пульпиту (гострий травматичний пульпіт, гіперемія пульпи, обмежений пульпіт). <i>Курація пацієнта зі зворотними формами пульпиту з заповненням розширеної медичної карти стоматологічного хворого*</i> .	2
23.	Лікування пацієнта з пульпітом методом збереження життєдіяльності пульпи: послідовність та особливості проведення етапів, помилки та можливі ускладнення. Лікувальні паста: групи, властивості, особливості застосування.	2
24.	Лікування пацієнта з пульпітом методом вітальної ампутації: послідовність та особливості проведення етапів, помилки та можливі ускладнення.	2
25.	Обстеження пацієнта та діагностика симптоматичних незворотних форм пульпиту (гострого дифузного та гнійного пульпиту).	2
26.	Лікування пацієнта з пульпітом методом вітальної екстирпації: послідовність та особливості проведення етапів, помилки та можливі ускладнення.	2
27.	Обстеження хворого та діагностика хронічного фіброзного та гіпертрофічного пульпиту.	2
28.	Обстеження хворого та діагностика хронічного гангренозного та конкрементозного пульпиту. <i>Курація пацієнта з незворотними формами пульпиту з заповненням розширеної медичної карти стоматологічного хворого*</i> .	2
29.	Обстеження хворого та діагностика загострення хронічних форм пульпиту	2
30.	Лікування пацієнта з пульпітом методом девітальної екстирпації: послідовність та особливості проведення етапів, помилки та можливі ускладнення.	2
31.	Лікування пацієнта з пульпітом методом девітальної ампутації та комбінованим методом: послідовність та особливості проведення етапів, помилки та можливі ускладнення. Ефективність методів.	2
32.	Клінічна конференція (розбір клінічних кейсів) «Помилки та ускладнення при діагностиці і лікуванні пульпиту» **	2
Змістовний модуль 4. Діагностика та лікування періодонтиту		
33.	Обстеження пацієнта та діагностика гострих форм верхівкового періодонтиту інфекційного та походження. <i>Курація пацієнта з гострими формами верхівкового періодонтиту з заповненням розширеної медичної карти стоматологічного хворого*</i> .	2
34.	Обстеження пацієнта та діагностика гострих форм верхівкового періодонтиту неінфекційного походження.	2
35.	Обстеження пацієнта та діагностика асимптоматичних (хронічних) форм верхівкового періодонтиту. <i>Курація пацієнта з хронічними формами верхівкового періодонтиту з заповненням розширеної медичної карти стоматологічного хворого*</i> .	2
36.	Променева діагностика верхівкового періодонтиту.	2
37.	Обстеження пацієнта та діагностика загострення хронічних форм верхівкового періодонтиту, періодонтиту, ускладненого періоститом.	2
38.	Лікування пацієнтів з гострими формами інфекційного періодонтиту.	2
39.	Сучасні методи хемо-механічної обробки кореневих каналів при ендодонтичному лікуванні з використанням ротаційних інструментів.	2
40.	Лікування пацієнтів з гострими формами неінфекційного періодонтиту.	2
41.	Лікування періодонтиту в скорочені терміни.	2
42.	Лікування пацієнтів з деструктивними формами періодонтиту. Методи впливу на заапикальне вогнище інфекції та стимуляції остеогенезу.	2
43.	Сучасні методи обтурації кореневих каналів при ендодонтичному лікуванні.	2
44.	Аналіз помилок і ускладнень при ендодонтичному лікуванні та способи їх попередження та усунення.	2
45.	Використання фізіотерапевтичних методів при лікуванні одонтопатології.	2
46.	Відновлення коронок зубів після ендодонтичного лікування.	2
47.	Клінічна конференція (розбір клінічних кейсів) «Сучасні тренди ендодонтичного	2

	лікування різних форм верхівкового періодонтиту» **.	
48.	Підсумковий модульний контроль 1 «Захист навчальної практики»	2
	Всього	96

7. Теми лабораторних занять – не передбачено навчальним планом

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
Модуль 1. Навчальна практика (клінічне навчання) з терапевтичної стоматології		
1.	Підготовка до практичних занять	51
2.	Заповненням розширених медичних карт стоматологічного хворого.	14
3.	Підготовка до клінічних конференцій	16
4.	Підготовка до захисту практики	3
	Усього годин	84

9. Індивідуальні завдання:

Індивідуальні завдання є однією з форм організації навчання у вузі, яке має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти одержують в процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. Індивідуальні завдання виконуються студентами самостійно під керівництвом викладача. До індивідуальних завдань відносяться:

1. Підготовка огляду наукової літератури за темами, що вивчаються;
2. Проведення наукових досліджень та підготовка презентацій та доповідей на підсумкових студентських конференціях;
3. Підготовка реферативних виступів з тем:
 - Особливо небезпечні інфекційно-вірусні захворювання: гепатит, СНІД, кір. Їх прояви в порожнині рота і засоби індивідуального захисту.
 - Вплив факторів оточуючого середовища на стан твердих тканин зубів та органів порожнини рота.
 - Індивідуальна та професійна гігієна порожнини рота, як запорука здоров'я пацієнта.
 - Здоровий спосіб життя. Заходи по його дотриманню і особиста гігієна пацієнта.
 - Галітоз – проблема неприємного запаху з порожнини рота.
 - Профілактика карієсу та його ускладнень.
 - Пульпіт і періодонтит, як вогнища хроніоінфекції та хроніоінтоксикації організму.
 - Правові аспекти організації стоматологічної допомоги населенню в умовах приватної стоматологічної клініки.
4. Проведення санітарно-просвітницької роботи зі стоматологічними пацієнтами впродовж практики;
5. Виготлення санітарних бюлетенів.
6. Участь у фахових студентських олімпіадах з дисципліни.
7. Участь у конкурсах професійної майстерності.

9. Перелік теоретичних питань для підготовки студентів до контролей змістових модулів модуля 1. Клінічне навчання (навчальна практика) з терапевтичної стоматології

Змістовний модуль 1. Професійна гігієна порожнини рота: методи індикації мікробної біоплівки та видалення зубних відкладень.

1. Оснащення робочого місця лікаря-стоматолога. Етика та деонтологія в стоматології. Ятрогенні захворювання.
2. Професійні захворювання лікаря-стоматолога та їх профілактика.
3. Невідкладні стани в терапевтичній стоматології: причини розвитку, клінічні прояви. Надання невідкладної допомоги.
4. Принципи та схема обстеження стоматологічного хворого. Значення та інформативність суб'єктивного методу обстеження, послідовність його проведення.
5. Основні методи об'єктивного обстеження стоматологічного пацієнта: методика проведення, їх інформативність та значення.
6. Додаткові методи об'єктивного обстеження стоматологічного пацієнта: методика проведення, інтерпретація результатів.
7. Медична документація терапевтичного прийому: правила заповнення. Медична карта стоматологічного хворого (ф.043/О) – медичний, науковий та юридичний документ.
8. Робота з діагностичною апаратурою терапевтичного кабінету. Інтерпретація результатів основних та додаткових методів обстеження пацієнта з одонтопатологією.
9. Променеві методи діагностики одонтопатології. Алгоритм вивчення і опису рентгенівських знімків.
10. Рентгенологічні ознаки патологічних процесів;
11. Алгоритм вивчення комп'ютерної томографії для діагностики одонтопатології.
12. Гігієна порожнини рота. Засоби та методи. Склад, властивості мікробної біоплівки. Значення зубної бляшки в патогенезі карієсу зубів.
13. Визначення гігієнічного індексу за Федоровим-Володкіною, якісна і кількісна характеристика, інтерпретація результатів.
14. Визначення гігієнічного індексу за Green-Vermillion, інтерпретація результатів.
15. Зубні нашарування. Види, склад. Механізм утворення зубного нальоту та зубного каменю. Значення зубної бляшки у виникненні карієсу.
16. Поняття професіональної чистки зубів. Визначення, методи видалення зубних відкладень, засоби та інструменти.

Змістовий модуль 2. Діагностика та лікування карієсу та некаріозних уражень зубів.

1. Карієс зуба. Визначення. Епідеміологія карієсу: розповсюдженість, інтенсивність, приріст інтенсивності; методики їх визначення.
2. Карієс зуба. Визначення. Міжнародна система класифікації та управління карієсом ICCMS (коди ICDAS). 4D-цикл менеджменту карієсу.
3. Поняття структурної та функціональної резистентності емалі. Поняття та значення зубного ліквору.

4. Поняття резистентності твердих тканин зуба. Методика проведення та інтерпретація ТЕР-тесту.
5. Патоморфологія, клініка, діагностика активного та неактивного некавітованого карієсу (стадія білої та пігментованої плями).
6. Принцип неоперативного лікування активного некавітованого ураження: медикаментозні засоби та методики ремінералізуючої терапії.
7. Місцеве застосування фтору для лікування активного початкового (некавітованого) карієсу;
8. Використання електрофорезу для лікування початкового карієсу: ремінералізуючі засоби, методика проведення;
9. Техніка проведення інфільтрації смолою системою "Icon";
10. Техніка глибокого фторування за Кнаппвостом;
11. Техніка використання «Ремодента» для неінвазивного лікування карієсу;
12. Патоморфологія, клініка, діагностика початкового та середнього активного кавітованого карієсу.
13. Патоморфологія, клініка, діагностика початкового та середнього неактивного кавітованого карієсу.
14. Принцип лікування середнього активного кавітованого карієсу (код 3, 4).
15. Принцип лікування глибокого активного кавітованого карієсу (код 5, 6).
Підходи до видалення каріозних тканин.
16. Некаріозні ураження зубів. Класифікація за Патрикеевим. Патоморфологія, клініка та діагностика некаріозних уражень, що виникають до прорізування зубів: гіпоплазія, гіперплазія, ендемічний флюороз. Класифікація флюорозу зубів за А.К. Ніколішиним.
17. Патоморфологія, клініка та діагностика некаріозних уражень, що виникають після прорізування зубів: травматичні та хімічні ураження.
18. Гіперестезія зубів: причини розвитку, види.
19. Патоморфологія, клініка, діагностика, лікування клиноподібного дефекту.
20. Патоморфологія, клініка, діагностика, лікування ерозії емалі зуба.
21. Поняття реставрації зубів. Планування побудови реставрації. Інструменти та аксесуари для її проведення та фінішної обробки.

Змістовний модуль 3. Діагностика та лікування пульпіту

1. Діагностика пульпіту за класифікаціями Е.С. Яворська, Л.І.Урбанович, 1964), МКХ-10), Американської Асоціації Ендодонтистів (American Association of Endodontists, 2013).
2. Причини виникнення та клінічні прояви гострого травматичного пульпіту.
3. Патоморфологія, клініка, діагностика зворотних форм пульпітів (гострий травматичний пульпіт, гіперемія пульпи, обмежений пульпіт).
4. Патоморфологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика симптоматичних незворотних форм пульпіту (гострого дифузного та гнійного пульпіту).
5. Патоморфологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика хронічних форм пульпіту (фіброзний, гіпертрофічний, гангренозний, конкрементозний).
6. Загострення хронічного пульпіту: причини, клініка, діагностика.
7. Диференціальна діагностика глибокого карієсу та зворотних форм пульпіту.

8. Диференційна діагностика незворотних форм пульпіту та гострого гаймориту.
9. Диференційна діагностика гострого незворотних форм пульпіту та невралгії трійчастого нерва.
10. Диференційна діагностика зворотних та незворотних форм пульпіту.
11. Диференційна діагностика середнього карієсу та ерозії емалі.
12. Диференційна діагностика середнього карієсу та клиноподібного дефекту.
13. Диференційна діагностика глибокого карієсу незворотних форм пульпіту.
14. Біологічний метод лікування пульпіту. Суть. Показання та протипоказання. Послідовність та особливість етапів лікування. Обґрунтування вибору лікувальних паст.
15. Вітальна ампутація: визначення, показання, протипоказання.
16. Вітальна екстирпація: визначення, показання та протипоказання.
17. Девітальна екстирпація. Визначення, показання та протипоказання.
18. Комбінований метод лікування пульпіту. Визначення, показання до використання. Ефективність методу. Можливі ускладнення.
19. Девітальна ампутація. Визначення. Показання та протипоказання. Ефективність методу. Можливі ускладнення.
20. Вибір сілера для пломбування кореневих каналів при пульпіті: групи, властивості, показання до застосування.
21. Способи пломбування кореневих каналів при лікуванні пульпіту: метод центрального штифта, вертикальної конденсації гутаперчі, холодної і теплої латеральної конденсації гутаперчі. Помилки та ускладнення.

Змістовий модуль 4. Діагностика та лікування верхівкового періодонтиту.

1. Діагностика періодонтитів за І.Г.Лукомським, М.І.Грошиковим, С.А.Вайндрухом, МКХ-10, WHO, 1995).
2. Причини розвитку та клінічні прояви гострого верхівкового травматичного періодонтиту. Класифікація травм за Чуприкіною Н.М. (1985).
3. Причини розвитку та клінічні прояви гострого верхівкового медикаментозного періодонтиту.
4. Патоморфологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика симптоматичних (гострих) форм періодонтиту інфекційного походження (серозний та гнійний періодонтит).
5. Патоморфологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика асимптоматичних (хронічних) форм верхівкового періодонтиту (фіброзний, гранулюючий, гранульоматозний.)
6. Патоморфологія, клініка, діагностика загострення хронічних форм періодонтиту.
7. Рентгенологічні ознаки патологічних процесів при різних формах верхівкового періодонтиту;
8. Диференційна діагностика неактивного середнього карієсу та асимптоматичного (хронічного) періодонтиту.
9. Диференційна діагностика симптоматичного пульпіту та періодонтиту.
10. Диференційна діагностика асимптоматичного пульпіту та періодонтиту.
11. Внутрішньо синдромна диференційна діагностика асимптоматичних форм періодонтиту.

12. Принципи лікування верхівкового періодонтиту інфекційної етіології.
13. Проведення антидот-терапії гострого медикаментозного періодонтиту;
14. Вибір тактики лікування гострого травматичного періодонтиту в залежності від виду травми;
15. Використання Са-вмісних паст, ProRoot MTA, біокерамічних силерів при лікуванні травматичного періодонтиту;
16. Види назубних шин;
17. Методики шинування зубів при травмі.

Перелік практичних навичок для підготовки студентів до контролей змістових модулів модуля 1. Клінічне навчання (навчальна практика) з терапевтичної стоматології

Змістовний модуль 1. Професійна гігієна порожнини рота: методи індикації мікробної біоплівки та видалення зубних відкладень.

1. Надати лікарську допомогу при непритомності, колапсі, шоці, алергічних реакціях, гіпертонічному кризі.
2. Провести суб'єктивне обстеження пацієнта: зібрати скарги, анамнез захворювання і життя (соціальний, медичний, поведінковий, стоматологічний).
3. Провести основні методи об'єктивного обстеження: зовнішній огляд пацієнта, огляд присінка та власне порожнини рота.
4. Провести обстеження місця захворювання: огляд каріозної порожнини, зондування, перкусію, пальпацію.
5. Провести допоміжні методи обстеження пацієнта: термодіагностику, ЕОД, карієс-маркування (вітальне фарбування) тощо.
6. Дати оцінку результатів допоміжних методів обстеження пацієнта: термодіагностики, ЕОД, карієс-маркування (вітальне фарбування) тощо.
7. Оцінити результати клінічних аналізів крові та сечі.
8. Провести курацію пацієнта з зубними відкладеннями з заповненням розширеної медичної карти стоматологічного хворого.
9. Виписати направлення в фізіотерапевтичний кабінет, на консультацію до інших спеціалістів, на рентгенологічне, алергологічне обстеження.
10. Провести визначення гігієнічного індексу за Федоровим-Володкіною та дати оцінку стану гігієни порожнини рота.
11. Провести визначення гігієнічного індексу за Green-Vermillion та дати оцінку стану гігієни порожнини рота.
12. Провести професійну гігієну порожнини рота методом ручного скейлінга.
13. Використовувати засоби для хімічного видалення зубних відкладень.
14. Провести поліровку поверхонь зубів з використанням спеціальних паст та інструментів.
15. Призначити та виконати нанесення препаратів, що містять фтор для профілактики карієсу.
16. Обрати та призначити метод професійної гігієни порожнини рота.
17. Провести видалення назубних відкладень апаратним повітряно-абразивним методом системи (Air-flow).
18. Провести видалення під- і над'ясенних зубних відкладень за допомогою пневматичних та ультразвукових скейлерів.
19. Провести оцінку ефективності гігієни порожнини рота.

Змістовий модуль 2. Діагностика та лікування карієсу та некаріозних уражень зубів.

1. Діагностувати некаріозні ураження, що виникають до прорізування зубів: гіпоплазія, гіперплазія, флюороз зубів тощо.
2. Діагностувати некаріозні ураження, що виникають після прорізування зубів: травматичні ураження, хімічні ураження, ерозія емалі, гіперестезія, клиноподібний дефект.
3. Визначити розповсюдженість, інтенсивність та приріст інтенсивності карієсу.
4. Визначити стан резистентності емалі (тест емалевої резистентності).
5. Діагностувати різні форми карієсу, використовуючи основні та додаткові методи обстеження.
6. Провести внутрішньосиндромну диференціальну діагностику різних форм карієсу.
7. Призначити та провести неоперативне лікування некавітованого та початкового карієсу різними способами (місцеве застосування фтору, використання електрофорезу, інфільтрація полімерними смолами, глибоке фторування за Кнаппвостом, аплікації «Ремодента»).
8. Призначити та провести оперативне лікування кавітованого середнього карієсу.
9. Призначити та провести оперативне лікування кавітованого глибокого карієсу.
10. Обрати, приготувати та нанести лікувальні прокладки одонтотропної дії при лікуванні активного глибокого карієсу.

Змістовий модуль 3. Діагностика та лікування пульпіту.

1. Діагностувати різні за етіологією, патоморфологічними проявами форми зворотного та незворотного запалення пульпи, використовуючи основні та додаткові методи обстеження.
2. Надати невідкладну допомогу пацієнту з симптоматичним незворотним пульпітом.
3. Призначити по показанням лікування пульпіту методом збереження життєдіяльності пульпи. Обрати лікарські речовини для відновлення коронкової та кореневої пульпи.
4. Призначити по показанням лікування пульпіту вітальним ампутаційним методом. Обрати лікарські речовини для відновлення культі пульпи.
5. Призначити по показанням лікування пульпіту вітальним екстирпаційним методом. Обрати лікарські речовини гемостатичної, антисептичної дії.
6. Призначити по показанням лікування пульпіту девітальним екстирпаційним методом. Обрати лікарські речовини для девіталізації пульпи.
7. Призначити по показанням лікування пульпіту девітальним ампутаційним методом. Обрати лікарські речовини для муміфікації пульпи та імпрегнації кореневих каналів.
8. Призначити по показанням та провести лікування пульпіту девітальним комбінованим методом. Обрати лікарські речовини для муміфікації пульпи, імпрегнації кореневих каналів, хемо-механічної обробки прохідних кореневих каналів.

9. Диференційовано обрати силери різних груп для різних клінічних ситуацій при лікуванні пульпітів.

Змістовий модуль 4. Діагностика та лікування верхівкового періодонтиту.

1. Діагностувати різні за етіологією, патоморфологічними проявами форми симптоматичного (гострого) та асимптоматичного (хронічного) запалення верхівкового періодонтиту, використовуючи основні та додаткові методи обстеження.
2. Проводити внутрішньосиндромну диференціальну діагностику різних форм верхівкового періодонтиту.
3. Проводити позасиндромну диференціальну діагностику різних форм верхівкового періодонтиту.
4. Проводити рентгенологічну діагностику асимптоматичних форм періодонтиту.
5. Оцінити та описати результат комп'ютерної томографії для діагностики одонтопатології.
6. Призначити лікування гострих форм верхівкового періодонтиту в залежності від етіологічних факторів.
7. Обрати методи впливу на заапикальне вогнище інфекції в залежності від форми запалення, групи зубів тощо.
8. Призначити лікування асимптоматичного верхівкового періодонтиту в одне відвідування.
9. Виявляти та аналізувати помилки, допущені в діагностиці та на етапах лікування періодонтиту.
10. Призначити за показаннями фізичні методи терапії в комплексному лікуванні одонтопатологічних захворювань.

10. Методи навчання:

- вербальні (пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж);
- наочні (спостереження, ілюстрація, демонстрація);
- практичні (проведення обстеження пацієнтів, заповнення медичної документації, проведення діагностики, диференціальної діагностики, розробка схем профілактики і контролю та лікування пацієнта).
- пояснювально-ілюстративні або інформаційно-рецептивні, які передбачають пред'явлення готової інформації викладачем та її засвоєння студентами;
- репродуктивний, в основу якого покладено виконання різного роду завдань за зразком;
- метод проблемного викладу, котрий полягає в тому, що викладач ставить проблему і сам її вирішує, демонструючи протиріччя, якими характеризується процес пізнання, при цьому завдання студентів полягає в контролюванні послідовності викладення матеріалу, суттєвості доказів, прогнозуванні наступних кроків викладача; цей МН реалізується шляхом навчання студентів на проблемних ситуаціях з метою успішної попередньої підготовки до майбутньої роботи в реальних умовах практичних лікувальних закладів;

- частково-пошуковий або евристичний, спрямований на оволодіння окремими елементами пошукової діяльності, наприклад: викладач формулює проблему, студенти – гіпотезу;
- дослідницький, сутність якого полягає у організації викладачем пошукової творчої діяльності студентів шляхом постановки нових проблем і проблемних завдань.
- самоперевірка та самооцінювання знань, умінь і навичок.

11. Методи контролю: усне опитування, оцінка опанування практичних навичок.

- за зв'язком з процесом навчання: включений і відстрочений;
- за часом реалізації: попередній (вихідний) — проводиться безпосередньо перед навчанням і дозволяє правильно оцінити початковий рівень знань студента та спланувати навчання; поточний — здійснюється на кожному занятті й дає змогу виявити рівень засвоєння окремих елементів навчального матеріалу;
- тематичний (етапний) рубіжний — проводиться після завершення певного етапу навчання; підсумковий — слугує для перевірки й оцінювання знань, умінь і навичок з певної навчальної дисципліни.

Форми поточного контролю:

1. Усне опитування (фронтальне, індивідуальне, комбіноване), співбесіда.
2. Практична перевірка сформованих професійних умінь. Проводиться за результатами виконання практичної роботи наприкінці заняття.
3. Тестовий контроль.

12. Форма підсумкового контролю успішності навчання: немає

13. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти:

Оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти включає вхідний, поточний та підсумковий контроль знань, умінь і навичок. При цьому використовуються стандартизовані узагальнені критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти (таблиця 1).

Таблиця 1. Стандартизовані узагальнені критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти в ПДМУ

За 4-бальною шкалою	Оцінка в ЕКТС	Критерії оцінювання
5 (відмінно)	A	Здобувач освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили, володіє не менш ніж 90% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
4 (добре)	B	Здобувач освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно

		розв'язує справи і задачі у стандартизованих ситуаціях, самостійно виправляє помилки, кількість яких незначна, володіє не менш ніж 85% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	C	Здобувач освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом науково-педагогічного працівника, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок, володіє не менш ніж 75% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
3 (задовільно)	D	Здобувач освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень з допомогою науково-педагогічного працівника може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих, володіє не менш ніж 65% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	E	Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні. володіє не менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
2 (незадовільно)	FX	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину матеріалу, володіє менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	F	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, володіє менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.

Поточний контроль здійснюється відповідно до результатів навчання на модулі. Одним із видів діяльності здобувачів вищої освіти та його контролю з боку викладача практики є оцінювання правильності і повноти заповнення 8 медичних карток стоматологічного хворого.

Поточне оцінювання. Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті під час самостійної роботи у клінічних залах лікувальних закладів. Для контролю рекомендується застосовувати наступні засоби діагностики рівня підготовки студентів: контроль виконання практичних навичок, розв'язування ситуаційних задач, тест-контроль теоретичної підготовки. Поточне оцінювання здобувачів вищої освіти проводиться за традиційною 4-бальною системою («відмінно», «добре», «задовільно»,

«незадовільно»). Викладачі навчальної практики аналізують роботу здобувачів вищої освіти, враховуючи їх дисципліну (здобувач вищої освіти не повинен мати пропусків днів практики), якість заповнення медичних карток стоматологічного хворого та інших форм медичної документації терапевтичного стоматологічного прийому, якість оволодіння практичними навичками визначеними переліком з кожного змістового модуля, застосування принципів етики та деонтології у практичній роботі здобувача.

По завершенню вивчення тем модуля розраховується середнє арифметичне значення оцінки та переводиться у бали відповідно табл. 2.

Таблиця № 2. Уніфікована таблиця відповідності балів за поточну успішність, балам за ПМК, екзамен, та традиційній чотирьох бальній оцінці.

Середній бал за поточну успішність (А)	Бали за поточну успішність з модуля (А * 24)	Бали за ПМК з модуля (А*16)	Бали за модуль та/або екзамен (А*24 + А*16)	Категорія ЄКТС	За 4-бальною шкалою
2	48	32	80	F FX	2 незадовільно
2,1	50	34	84		
2,15	52	34	86		
2,2	53	35	88		
2,25	54	36	90		
2,3	55	37	92		
2,35	56	38	94		
2,4	58	38	96		
2,45	59	39	98		
2,5	60	40	100		
2,55	61	41	102		
2,6	62	42	104		
2,65	64	42	106		
2,7	65	43	108		
2,75	66	44	110		
2,8	67	45	112		
2,85	68	46	114		
2,9	70	46	116		
2,95	71	47	118		
3	72	50	122		
3,05	73	50	123		
3,1	74	50	124		
3,15	76	50	126		
3,2	77	51	128		
3,25	78	52	130	D	
3,3	79	53	132		
3,35	80	54	134		
3,4	82	54	136		

3,45	83	55	138		
3,5	84	56	140	С	4 добре
3,55	85	57	142		
3,6	86	58	144		
3,65	88	58	146		
3,7	89	59	148		
3,75	90	60	150		
3,8	91	61	152		
3,85	92	62	154		
3,9	94	62	156		
3,95	95	63	158		
4	96	64	160		
4,05	97	65	162		
4,1	98	66	164		
4,15	100	66	166		
4,2	101	67	168		
4,25	102	68	170		
4,3	103	69	172		
4,35	104	70	174		
4,4	106	70	176		
4,45	107	71	178		
4,5	108	72	180	А	5 відмінно
4,55	109	73	182		
4,6	110	74	184		
4,65	112	74	186		
4,7	113	75	188		
4,75	114	76	190		
4,8	115	77	192		
4,85	116	78	194		
4,9	118	78	196		
4,95	119	79	198		
5	120	80	200		

Критерієм успішного навчання здобувачів вищої освіти з ОК «Клінічне навчання (навчальна практика) 3-й курс» Модуль 1 «Клінічне навчання (навчальна практика) з терапевтичної стоматології» є відвідування усіх практичних занять та на 100% виконання запропонованої кількості практичних навичок, грамотне, послідовне, повне заповнення медичних карт стоматологічного хворого (8 карт з різними одонтологічними діагнозами), набравши 72 бала (що складає 60%) з 120 максимальних балів.

Заохочувальні бали за рішенням Вченої ради можуть додаватися до кількості балів з практики здобувачам вищої освіти, які мають наукові публікації або зайняли призові місця за участь у олімпіаді серед ВНЗ України з дисциплін, що входять до практики та інше.

Оцінка з дисципліни. Оцінка з дисципліни ОК «Клінічне навчання (навчальна практика) 3-й курс» Модуль 1 «Клінічне навчання (навчальна практика) з терапевтичної стоматології» виставляється за традиційною (національною) 4-бальною шкалою на основі середньої кількості балів за всі модулі, що передбачені програмою дисципліни.

Шкала переводу середньої кількості балів за всі модулі, що передбачені програмою з дисципліни, у традиційну оцінку за 4-бальною шкалою дисциплін та для всіх кафедр є єдиною (таблиця 3).

Оцінка з дисципліни не виводиться (не конвертується) в оцінки ECTS.

Оцінка з дисципліни виставляється студенту не пізніше ніж на наступний робочий день після останнього підсумкового модульного контролю лише в тому разі, якщо здобувач вищої освіти має всі зараховані модулі.

Таблиця 3. Переведення середньої кількості балів за всі модулі, що передбачені програмою з дисципліни, у традиційну оцінку за 4-бальною шкалою

Середня кількість балів за всі модулі дисципліни	Традиційна оцінка за 4-бальною шкалою
122 – 139,99	3
140 – 179,99	4
180 – 200	5

Студент, який протягом вивчення дисципліни успішно склав усі проміжні контролю змістових модулів, має право підвищити оцінку за традиційною 4-бальною шкалою та оцінку ECTS з дисципліни винятково з дозволу ректора або першого проректора лише на випускному курсі.

Кількість балів з дисципліни, яка нарахована студентам, конвертується у 4-ри бальну шкалу таким чином:

Оцінка ECTS	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
A	«5»
B,C	«4»
D,E	«3»
FX, F	«2»

Оцінка з навчальної практики FX,F («2») виставляється здобувачам вищої освіти, яким не зараховано хоча б один модуль з дисципліни після завершення її вивчення.

Здобувачі вищої освіти, які одержали оцінку F по завершенню навчальної практики (не виконали навчальну програму хоча б з одного модуля або не набрали за поточну навчальну діяльність з модуля мінімальну кількість балів), мають право пройти повторне навчання з відповідного модуля. Рішення приймається керівництвом ВНЗ відповідно до нормативних документів, затверджених в установленому порядку.

14. Методичне забезпечення:

1. Робоча програма навчальної дисципліни ОК «Клінічне навчання (навчальна практика) 3-й курс» Модуль 1 «Клінічне навчання (навчальна практика) з терапевтичної стоматології»;

2. Силабус для студентів з вивчення дисципліни ОК «Клінічне навчання (навчальна практика) 3-й курс» Модуль 1 «Клінічне навчання (навчальна практика) з терапевтичної стоматології»;
3. Мультимедійні презентації чи навчальні кейси за темами практичних занять згідно плану;
4. Теоретичні питання та практичні завдання для контролю засвоєння змістових модулів;
5. Ситуаційні задачі з банку ліцензійного іспиту «Крок 2» до кожного практичного заняття з алгоритмами їх вирішення;
6. Перелік рекомендованої літератури за змістовими модулями.

15. Рекомендована література

1. Основна література:

Базова (наявна в бібліотеці ПДМУ)

1. Данилевський М.Ф., Борисенко А.В., Сідельникова Л.Ф., Несин О.Ф., Дікова І.Г. Терапевтична стоматологія. Карієс. Пульпіт. Періодонтит. Ротовий сепсис. Т.2. – 3-є вид. - Київ: ВСВ Медицина, 2020. - 592 с.
2. Терапевтична стоматологія: Підручник для студентів стоматологічного факультету вищих медичних навчальних закладів IV рівня акредитації / За ред. Анатолія Ніколішина – Вид. 2-ге, виправлене і доповнене. – Вінниця: Нова Книга, 2012. – 680 с.
3. Терапевтична стоматологія: У 4 т. — Т. 2. Карієс. Пульпіт. Періодонтит. Ротовий сепсис: Підручник для мед. ВНЗ III—IV рів. акред. / За ред. А.В. Борисенка. - К.: Медицина, 2010. – 560 с.
4. Карієс зубів. Клінічна настанова, заснована на доказах. ДП «Державний експертний центр МОЗ України». Київ, 2024. – 66 с. https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2024/05/2024_kn_kariyes_zubiv.pdf
5. Стандарт медичної допомоги. Карієс зубів. Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2024 року № 869. https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2024/05/smd_869_23052024.pdf

Допоміжна

1. Алгоритми практичних навичок з пропедевтики терапевтичної стоматології: навчальний посібник. / І.М. Ткаченко, І.Я. Марченко, М.А. Шундрик та ін. - Полтава: ТОВ «АСМІ», 2020 р. - 172 с. Algorithms of Practical Skills in Propaedeutics of Therapeutic Dentistry / Tkachenko I.M., Marchenko I.Y., Shundrik M.A. – Poltava: “ASMI”, 2021. – 160 p.
2. Батіг В.М. Систематизоване викладення змісту навчальної дисципліни «Терапевтична стоматологія». Навчальний посібник. / В.М.Батіг, В.І.Струк. – Чернівці, 2016. – 227 с.
3. Bobyriov V.M. «Pharmacotherapy in dentistry»: навчальний посібник. Vinnytsia: Nova Knyha, 2020.
4. Борисенко А.В. Стоматологічні захворювання: терапевтична стоматологія: підручник / А.В. Борисенко, М.Ю. Антоненко, Л.В. Линовицька та ін.; за ред. А.В. Борисенка. - К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 664 с.
5. Borysenko A.V. Dental caries. Pulpitis. Apical periodontitis. Oral sepsis / Edited by A.V.Borysenko: L.F. Sidelnikova, O.F.Nesun, Zh.I.Rakhniy, I.G.Dikova, Yu.G.Kolenko, L.V.Lynovytska etc.. - O.: Astro, 2015. - 314p.

6. Borysenko A.V. Operative Dentistry Endodontics in 2 volumes. volume 1. – K.: AUS Medicine Publishing, 2016. – 384 p.
7. Галузевий медико-економічний стандарт надання стоматологічної допомоги на I, II та III рівнях: Амбулаторна допомога / [К.М. Косенко, Ю.М. Бахуринський, В.Я. Скиба та ін.]. – Одеса: Астропринт, 2000. – 384 с.
8. Додаткові методи обстеження у стоматології: навчальний посібник / Гасюк Н.В., Черняк В.В., Клітинська В.В. та ін. – Тернопіль, 2017. – 120 с.
9. Ковальов Є.В. Обстеження хворого та діагностика одонтопатології в клініці терапевтичної стоматології: навчально-методичний посібник / Є.В. Ковальов, І.Я. Марченко, М.А. Шундрік. – Полтава, 2005. – 124 с.
10. Ковальов Є.В. Періодонтит: навчальний посібник / Є.В. Ковальов, М.А. Шундрік, І.Я. Марченко. – Полтава, 2004. – 161 с.
11. Ковальов Є.В. Пульпіт. Патоморфологія. Клініка. Лікування: учбов. посібник / Є.В. Ковальов, В.М. Петрушанко, А.І. Сидорова. – Полтава, 1998. – 119 с.
12. Мащенко І.С. Лікування і профілактика карієсу зубів: навчальний посібник / І.С.Мащенко, Т.П. Кравець. – Дніпропетровськ: АРТ-Прес, 2003. – 307с.
13. Мельничук Г.М. Практична одонтологія: курс лекцій із карієсу та некаріозних уражень зубів, пульпіту і періодонтиту: навчальний посібник / Г.М. Мельничук, М.М. Рожко. – Івано-Франківськ, 2003. – 392 с.
14. Пропедевтика терапевтичної стоматології [Текст]: підруч. для студ. стом. факул. вищ. навч. закл. МОЗ України / Марченко І.Я., Назаренко З.Ю., Павленко С.А. та ін.; під заг. ред. Ткаченко І.М.; ВДНЗУ «УМСА» – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2016 р. – 439 с.
15. За ред. М.М. Рожко «Стоматологія»: у 2 кн.:Кн.2.:підручник. Київ: Медицина, англ., 2018.
16. Фантомний курс сучасних технологій лікування одонтопатології: навчальний посібник / І.М. Ткаченко та ін. за редакцією професора І.М. Ткаченко – Львів: Видавництво «Магнолія 2006», 2025. – 396 с.
17. CariesCare practice guide: consensus on evidence into practice. Stefania Martignon, Nigel B. Pitts, Guy Goffn, Marco Mazevet, Gail V. A. Douglas, J. Tim Newton, Svante Twetman, Christopher Deery, Sophie Doméjean, Anahita Jablonski-Momeni, Avijit Banerjee, Justine Kolker, David Ricketts, Ruth M. Santamaria. British dental journal, volume 227, No. 5, September 13, 2019. - P. 353-362.
18. Естетична стоматологія. Щорічник (гр. авторів). – Л.: Гал-Дент, 2014.
19. Fejerskov O., Kidd E.M. Dental caries. / O. Fejerskov, E.M. Kidd. - Oxford Univercity Press; 2016. - 208 p.
20. Kidd E. Essential of Dental Caries. / E. Kidd, O. Fejerskov. - Oxford Univercity Press, 2016. - 208 p.
21. Magne P. Bonded Porcelain Restorations in the Anterior Dentition: A Biomimetic Approach / Pascal Magne, Urs Besler. - Quintessence Publishing Co,Inc; 2013. - 406 p.
22. Manauta J. Layers: An Atlas of Composite Resin Stratification, 1 edition / Jordi Manauta. - Quintessence Publishing Co,Inc; 2013. - 444 p.
23. Ming-yu Li Contemporery Approach to Dental caries / Li Ming-yu. – Rijeka; 2012. – 478 p.

24. Summitt J. Fundamentals of Operative Dentistry: A Contemporary Approach, 4 edition / James Summitt. - Quintessence Publishing Co,Inc, 2013. - 600 p.
25. Pitts N. Detection, Assessment, Diagnosis and Monitoring of Caries. / Nigel Pitts. - Karger, 2016.-376 p.
26. Terry D. Esthetic and Restorative Dentistry: Material Selection & Technique, 2 edition / Douglas A. Terry Willi Geller. - Quintessence Publishing Co,Inc, 2013. - 752 p.
27. Мацей Жаров, Камило Д' Арканжело и др. – Л.:ГалДент, 2014. - 336 с.
28. Cohenca N. Disinfection of Root Canal Systems: The Treatment of Apical Periodontitis / Cohenca Nestor. - Wiley-Blackwell, 2014. - 376 p.
29. Hargreaves K. Cohen's Pathways of the Pulp, 11th Edition / Kenneth M. Hargreaves. - Elsevier Canada; 2015. - 928 p.
30. Summitt J. Fundamentals of Operative Dentistry: A Contemporary Approach, 4 edition / James Summitt. - Quintessence Publishing Co,Inc, 2013. - 600 p.
31. Torabinejad M. Endodontics: Principles and Practice, 5 edition / Mahmoud Torabinejad, Ashraf Fouad. - Elsevier Canada, 2014. - 496 p.
32. Nairn Wilson and Stephen Dunne Manual of Clinical Procedures in Dentistry // Wiley-Blackwell. – 2018. – 577 p.
33. F. Schwendicke, Jo Frencken, N. Innes Caries Excavation: Evolution of Treating Cavitated Carious Lesions // Karger. – 2018. -- 190 p.
34. Vimal K Sikri Dental Caries // CBS Publishers & Distributors – 2017. -- 780p.
35. Zhou Xuedong Dental Caries // Springer--- 2016. -- 187 p.
36. Sturdevant's Art and Science of Operative Dentistry / seventh edition // Elsevier – 2019. -- 699 p.
37. Carlos Rocha Gomes Torres Modern Operative Dentistry // Springer — 2020. – 720 p.
38. Pickard's Guide to Minimally Invasive Operative Dentistry / tenth edition // Oxford University Press. – 2015. – 197 p.
39. Bennett T. Amaechi Dental Erosion and Its Clinical Management // Springer. -- 2015. -- 318 p.
40. Ece Eden Evidence-Based Caries Prevention // Springer. – 2016. --196 p.
41. Edwina Kidd, Ole Fejerskov Essentials of Dental Caries / fourth edition // Oxford University Press. – 2016. – 209 p.
42. Jorge Perdigão Tooth Whitening an Evidence-Based Perspective // Springer. – 2016. -- 268 p.
43. Linda Greenwall Tooth whitening techniques / Second Edition // CRC Press. – 2017. – 367 p.
44. Hargreaves, Harold E. Goodis, Franklin R. Tay Seltzer and Bender's Dental Pulp. Second Edition / edited by Kenneth M. // Quintessence Publishing. – 2012. -- 512 p.
45. Louis H. Berman, Kenneth M. Hargreaves, Ilan Rotstein Cohen's Pathways of the Pulp / Twelfth edition // Elsevier. – 2021. -- 3488 p.
46. Thomas Kvist Apical Periodontitis in Root-Filled Teeth. Endodontic Retreatment and Alternative Approaches // Springer International Publishing. – 2018. -- 140 p.
47. Ilan Rotstein, John I. Ingle Ingle's Endodontics 7 // PMPH-USA. – 2019. -- 1271 p.

48. Mahmoud Torabinejad, Ashraf F. Fouad, Shahrokh Shabahang Endodontics. Principles and Practice / Sixth edition // Elsevier. – 2021. -- 501 p.
49. V. Gopikrishna Grossman's endodontic practice / 14th edition // Wolters Kluwer Health. – 2021. -- 517 p.
50. Nestor Cohenca Disinfection of Root Canal Systems. The Treatment of Apical Periodontitis // John Wiley. -- 2014. -- 371 p.
51. Bobby Patel Endodontic Diagnosis, Pathology, and Treatment Planning. Mastering Clinical Practice // Springer. – 2015. -- 323 p.
52. Bettina Basrani Endodontic Irrigation. Chemical Disinfection of the Root Canal System // Springer. – 2015. -- 325 p.
53. Bettina Basrani Endodontic Radiology / Second Edition // John Wiley. – 2012. -- 446 p.

16. Інформаційні ресурси

- <http://www.nature.com/bdj/journal/v213/n9/abs/sj.bdj.2012.1007.html?foxtrotcallback=true>
- https://www.ncbi.nlm.nih.gov/labs/journals/pract-periodontics-aesthetic-dent/?issue=9002247_000012_000008
- http://www.quintpub.com/journals/ejed/journal_contents.php?journal_name=EJED¤t=1#.WcqsZdSLSt8
- [http://onlinelibrary.wiley.com/journal/10.1111/\(ISSN\)1708-8240](http://onlinelibrary.wiley.com/journal/10.1111/(ISSN)1708-8240)
- <http://www.scadent.org/node/9>
- <http://eurendodj.com/eng/sayfalar/97/Aims-and-Scope>
- [http://onlinelibrary.wiley.com/journal/10.1111/\(ISSN\)1365-2591](http://onlinelibrary.wiley.com/journal/10.1111/(ISSN)1365-2591)
- [http://onlinelibrary.wiley.com/journal/10.1111/\(ISSN\)1747-4477](http://onlinelibrary.wiley.com/journal/10.1111/(ISSN)1747-4477)
- <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3881297/>
- <http://journals.sbmu.ac.ir/iej>
- <http://www.jendodon.com/>
- https://www.researchgate.net/publication/259722825_Pathogenesis_of_Apical_Periodontitis_a_Literature_Review
- http://dental-ss.org.ua/load/kniga_stomatologia_terapecticheskaia/8
- http://stomatbook.blogspot.com/p/blog-page_14.html
- http://nashol.com/2011041354397/propedevtika-stomatologicheskikh_zabolevanii-skorikova-l-a-volkov-v-a-bajenova-n-p.html
- <http://www.booksmed.com/stomatologiya/2393-propedevtika-stomatologicheskikh-zabolevaniy-skorikova.html>
- http://dental-ss.org.ua/load/kniga_stomatologia_terapecticheskaia/8
- http://stomatbook.blogspot.com/p/blog-page_14.html
- <http://www.booksmed.com/stomatologiya/153-terapecticheskaya-stomatologiya-borovskij.html>
- https://discovery.dundee.ac.uk/ws/portalfiles/portal/41496491/Author_Accepted_Manuscript.pdf
- https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2024/05/smd_869_23052024.pdf

Розробники: Ткаченко І.М. – завідувач кафедри пропедевтики терапевтичної стоматології, д.мед.н., професор

Марченко І.Я. – доцент кафедри пропедевтики терапевтичної стоматології, к.мед.н., доцент

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри